

Samenvatting arbeidsongevallen onder jonge werknemers

Hoofdboodschap

Jaar in, jaar uit blijkt uit cijfers van TNO en de Nederlandse Arbeidsinspectie dat jonge werknemers onder de 25 jaar meer kans hebben op een arbeidsongeval. Afgelopen 5 jaar was de kans 40% groter ten opzichte van oudere werknemers van 26 tot en met 65 jaar. Binnen het huidige stelsel heeft de werkgever enkel ten opzichte jeugdige werknemers van 15 tot en met 17 jaar een aanvullende zorgplicht. Een aanvullende analyse van het RIVM, uitgevoerd op verzoek van de FNV, bevestigt dat deze grens willekeurig is. De FNV pleit ervoor dat er door overheid en werkgevers maatregelen getroffen worden op de werkvloer zodat jonge werknemers vanaf het begin van hun loopbaan veilig werken. Bijvoorbeeld door verplichte en gerichte aandacht voor jonge werknemers in het veiligheidsplan (Risico inventarisatie en evaluatie; RI&E). FNV Young and United gaat veilig werken onder de aandacht brengen binnen de eigen community en haar eigen CAO checklist.¹

Probleem

De kans dat een jonge werknemer onder de 25 jaar een arbeidsongeval krijgt, was afgelopen 5 jaar 40% groter ten opzichte van oudere werknemers van 26 tot en met 65 jaar. Dit cijfer, gebaseerd op de nationale enquête arbeidsomstandigheden (NEA) van 2016 tot en met 2020, toont aan dat jonge werknemers structureel meer onveilig werken.

Uit de NEA blijkt verder dat jonge werknemers bijna twee keer zo vaak een open of oppervlakkige verwonding oplopen. Denk aan snij-, prik-, steek-, of schaafwonden. Ook lopen jonge werknemers door arbeidsongevallen meer dan 4 keer zo vaak brandwonden op. Dit kan deels verklaard worden doordat jonge werknemers meer gevaarlijk werk verrichten. Tegelijkertijd is dit ook verontrustend, want juist bekende gevaren zouden door een veilige werkwijze voorkomen moeten worden.

Arbeidsongevallen onder jonge werknemers zijn net zo ernstig als bij oudere werknemers. Onderzoek van het RIVM wijst uit dat de verschillen in “ernst van het letsel” gering tot mogelijk zelfs erger zijn.² Ook de analyse van ernstige arbeidsongevallen in de jaren 2016 tot en met 2020 door de Nederlandse Arbeidsinspectie bevestigt het beeld dat jonge werknemers minder vaak veilig werken. Ook wat ernstige arbeidsongevallen betreft zijn jonge werknemers relatief vaker slachtoffer.³ Wat oorzaken betreft valt in een analyse van ernstige ongevallen (1998 tot en met 2014) door het RIVM op dat jonge werknemers minder vaak uitglijders maken, maar vaker vergissingen op kennisniveau: “Wel met je hoofd erbij, maar niet de juiste keuze gemaakt.” Ook valt op dat ervaring met het werk en ervaring met collega’s een belangrijke rol speelt bij het ontstaan van arbeidsongevallen onder jonge werknemers.⁴ Iets wat verder bevestigt dat veilig werken een competentie is, die je op werkvloer leert te beheersen. Overtredingen van instructies en regels worden juist minder vaak gemaakt.⁵

Het vaker voorkomen van brand- en snijwonden kan dan ook niet gelezen worden als signaal dat arbeidsongevallen bij jongeren vaker voorkomen, maar meevallen in ernst. Altezamen wijzen de cijfers erop dat jonge werknemers vaker onveilig werken en dat dit ook leidt tot ernstige arbeidsongevallen.

¹ Deze is in ontwikkeling

² <https://lerenveiligheid.nl/jongeren>

³ <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/rapporten/2021/07/28/monitor-arbeidsongevallen-2020>

⁴ Parameters: competentie, plannen en procedures, communicatie en coördinatie

⁵ Minder vergissingen op procedureniveau en minder situationele overtredingen

Buitenlandse overzichtsstudies (reviews) uit de Verenigde Staten en de Noorse landen (NO, SE, DK en FI) bevestigen dat jonge werknemers vaker te maken hebben met arbeidsongevallen. De Noorse studie legt in het bijzonder nadruk op het feit dat ongeschoolde werknemers, inclusief schoolverlaters, in het bijzonder kwetsbaar zijn voor arbeidsongevallen. Dit is zorgelijk, omdat de FNV signalen krijgt dat er meer 'groenpluk' plaats vindt.⁶ Daarnaast zou juist 'eenvoudig werk' veilig ingericht moeten kunnen worden. De studie uit de Verenigde Staten toont aan dat juist werknemers van 18 en 19 jaar de meeste arbeidsongevallen ondervinden. Daarnaast brengt het de (machts)positie van jonge werknemers onder het voetlicht in de discussie. Denk aan het uiten van zorgen over veiligheid of bewustzijn over wettelijke bescherming.

Oplossing

De FNV pleit ervoor dat er door overheid en werkgevers maatregelen getroffen worden op de werkvloer zodat jonge werknemers vanaf het begin van hun loopbaan veilig werken. Bijvoorbeeld door verplichte en gerichte aandacht voor jonge werknemers in het veiligheidsplan (Risico inventarisatie en evaluatie; RI&E). FNV Young and United gaat veilig werken onder de aandacht brengen binnen de eigen community en haar eigen CAO checklist.⁷

Nadere uitwerking.

De FNV wil dat artikel 1.36, 1.37 eerste lid en 1.38 uit het [Arbeidsomstandighedenbesluit](#) niet enkel gaat gelden voor jeugdige werknemers, maar ook voor jongvolwassen werknemers van 18 tot en met 24 jaar.

Het gevolg hiervan is dat werkgevers verplicht worden om doeltreffende (voorzorgs)maatregelen te treffen op de eigen werkvloer, zodat ook jongvolwassen werknemers veilig werken. Oftewel, algemene veiligheidsprincipes moeten gericht op jonge werknemers concreet vorm krijgen. Bijvangst is dat meer aandacht voor veilig werken bij jongvolwassen werknemers, niet los staat van veilig werken door oudere werknemers.

Belangrijk hieraan toe te voegen: de capaciteiten van jongvolwassen werknemers staan niet ter discussie bij deze wijziging. Door de wijziging wordt enkel wettelijk verplicht dat er rekening gehouden wordt met de kwetsbaarheid van jongvolwassen medewerkers aan het begin van de loopbaan. Iets was in de wet omschreven wordt als: "een gebrek aan werkervaring, het niet goed kunnen inschatten van gevaren en het niet voltooid zijn van de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling". Zo is de rationele ontwikkeling eerder voltooid dan de emotionele ontwikkeling, terwijl het laatste bijvoorbeeld juist belangrijk is voor het aangeven en stellen van grenzen wanneer je geconfronteerd wordt met (mogelijke) onveiligheid of werkdruk die tot onveilig werken kan leiden.

Uiteraard zijn er ook andere oplossingsrichtingen, zoals betere voorlichting aan werkgevers en werknemers. Voorgestelde oplossing heeft echter de voorkeur, omdat uiteindelijk alles afhangt van het feit of algemene veiligheidsaanbevelingen concreet zijn omgezet in maatregelen op de werkvloer. Daarnaast blijkt uit internationaal onderzoek dat arbeidsongevallen het meest voorkomen onder schoolverlaters en werknemers met eenvoudig werk (unskilled). Het is daarom maar de vraag of voorlichting hen bereikt. Tot slecht is veilig werken niet enkel een kwestie van kennis, maar ook een competentie die in de praktijk verkregen wordt door 'afkijken' van collega's en ervaring.

⁶ Werkgevers vragen studenten om opleiding niet af te maken, maar direct in dienst te komen, waarschijnlijk vanwege arbeidstekorten.

⁷ Deze is in ontwikkeling

Uitwerking cijfers per instantie

NEA; TNO

Arbeidsongeval	NEA 2020	NEA 2019	NEA 2018	NEA 2017	NEA 2016	5 jaar
<i>Bent u in de afgelopen 12 maanden betrokken geweest bij een arbeidsongeval?</i>						
Slachtoffer geworden van een arbeidsongeval						
15-24 jaar	3,2%	4,0%	3,8%	4,5%	4,0%	3,9%
25-64 jaar	1,5%	3,3%	3,0%	3,2%	2,8%	2,8%
<i>Het soort letsel dat het meest recente arbeidsongeval in de afgelopen 12 maanden tot gevolg heeft gehad</i>						
Een open of oppervlakkige verwonding, zoals snij-, prik-, steek- of schaafwond						
15-24 jaar	41,0%	43,2%	41,2%	47,1%	47,9%	44,1%
25-64 jaar	26,7%	26,1%	25,6%	24,8%	25,1%	25,7%
Brandwonden of letsel door chemische verbranding						
15-24 jaar	11,5%	11,5%	12,7%	9,5%	12,9%	11,6%
25-64 jaar	1,7%	3,1%	3,7%	2,9%	2,7%	2,8%
Psychische schade						
15-24 jaar	5,4%	7,9%	5,2%	4,5%	4,3%	5,5%
25-64 jaar	18,4%	18,4%	22,0%	17,9%	17,1%	18,8%

Afgelopen 5 jaar was de kans dat een jonge werknemer slachtoffer was van een arbeidsongeval bijna 40% hoger ten opzichte van oudere werknemers. Jonge werknemers hebben ten opzichte van oudere werknemers meer te maken met de volgende letsels:

- bijna twee keer zo vaak een open of oppervlakkige verwonding, zoals snij-, prik-, steek- of schaafwond
- meer dan 4 keer zo vaak brandwonden of letsel door chemische verbranding

Jonge werknemers lopen veel minder vaak psychische schade op. Het aandeel van psychische schade was meer dan drie keer zo klein bij jonge werknemers. Mogelijk speelt de inhoud van het werk hierin een rol.

Oorzaak arbeidsongeval	NEA 2020	NEA 2019	NEA 2018	NEA 2017	NEA 2016	5 jaar
<i>Hoe ontstond het letsel; belangrijkste oorzaak van het meest recente arbeidsongeval in de afgelopen 12 maanden</i>						
Ergens aan gesneden, gestoten						
15-24 jaar	21,4%	26,5%	23,3%	27,5%	35,0%	26,7%
25-64 jaar	11,5%	12,7%	10,9%	12,6%	13,7%	12,3%
Door een voorwerp geraakt						
15-24 jaar	13,4%	14,1%	13,5%	8,8%	11,2%	12,2%
25-64 jaar	7,4%	8,8%	9,2%	9,5%	7,7%	8,5%
Uitglijden, struikelen of andere val						
15-24 jaar	8,4%	6,8%	7,0%	8,3%	7,9%	7,7%
25-64 jaar	19,6%	14,4%	14,3%	12,4%	17,4%	15,6%
Contact met stroom, hitte, kou, gevaarlijke stoffen, lawaai						
15-24 jaar	8,0%	7,6%	10,3%	8,4%	8,8%	8,6%
25-64 jaar	2,2%	4,2%	4,3%	2,7%	2,9%	3,3%
Psychische overbelasting, bijv. door intimidatie of stress						
15-24 jaar	4,6%	4,6%	5,8%	4,5%	-	4,9%
25-64 jaar	15%	16,5%	17,4%	16,0%	-	16,2%
Verkeersongeval op de openbare weg						
15-24 jaar	8,1%	6,7%	6,5%	4,6%	3,4%	5,9%
25-64 jaar	2,4%	3,2%	2,7%	3,1%	4,2%	3,1%

Jonge werknemers hadden afgelopen 5 jaar ten opzichte van oudere werknemers meer te maken met letsel door de volgende oorzaken:

- bijna twee keer zo vaak jezelf ergens aan snijden of stoten
- geraakt worden door een voorwerp
- meer dan twee keer zo vaak contact met stroom, hitte, kou, gevaarlijke stoffen, lawaai
- bijna twee keer zo vaak een verkeersongeval op de openbare weg, waarbij met name afgelopen drie jaar het aandeel toeneemt

Opvallend is dat jongere werknemers veel minder vaak letsel hebben door uitglijden, struikelen of door een andere val. Het aandeel is de helft ten opzichte van oudere werknemers. Jonge werknemers geven wel vaker aan dat struikelen en uitglijden een gevaar op hun werk is dan oudere werknemers (zie volgende pagina).

Gevaarlijk werk	NEA 2020	NEA 2019	NEA 2018	NEA 2017	NEA 2016	3 jaar
	*Doet vaak of altijd gevaarlijk werk			*Ja, regelmatig		
15-24 jaar	15,9%	19,1%	18,1%	3,6%	3,2%	17,7%
25-64 jaar	12,4%	14,7%	14,9%	4,2%	4,1%	14%
<i>Moet u gevaarlijk werk doen? En zo ja, wat is of wat zijn dan de belangrijkste gevaren van uw werk?</i>						
Struikelen, uitglijden						
15-24 jaar	14,0%	17,7%	16,8%	43,5%	45,1%	16,2%
25-64 jaar	11,5%	13,5%	13,4%	44,2%	42,1%	12,8%
Snijden, steken						
15-24 jaar	12,8%	16,3%	16,2%	42,5%	47,4%	15,1%
25-64 jaar	7,6%	8,9%	9,0%	27,4%	28,1%	8,5%
Verbranden						
15-24 jaar	8,0%	9,7%	9,4%	25,1%	27,0%	9,0%
25-64 jaar	3,5%	4,4%	4,3%	13,4%	13,6%	4,1%

Het aandeel gevaarlijk werk is bij jongere werknemers 25% hoger dan bij oudere werknemers. In vergelijking met oudere werknemers verrichten ze werkzaamheden waarbij je:

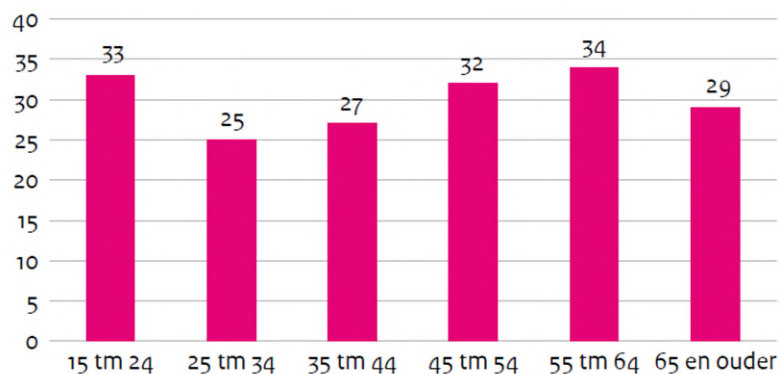
- vaker kunt struikelen of uitglijden
- twee keer zo vaak jezelf kunt snijden of steken
- meer dan twee keer zo vaak jezelf kunt verbranden

Belangrijk is om hierbij op te merken is dat met name het aandeel brandwonden of letsels door chemische verbranding bij jonge werknemers 2 keer zo veel is wanneer dit afgezet wordt ten opzichte van het aandeel verbranden.

Monitor Arbeidsongevallen 2020

Bijna negen op de tien slachtoffers van een ernstig arbeidsongeval is man. Daarnaast zijn jongeren tot en met 24 jaar relatief vaak slachtoffer van een ernstig arbeidsongeval net als werknemers tussen 55 en 64. Ongevallen onder jongeren vinden het vaakst plaats in de sectoren industrie, bouw en handel. Zij lopen daarbij vaak botbreuken en wonden op.

Figuur 3.3 Leeftijdsverdeling van slachtoffers van ernstige arbeidsongevallen per 100.000 arbeidsjaren⁹ in 2016 t/m 2020 (afgesloten zaken)

Bron: Inspectie SZW interne registratie van in 2016 tot en met 2020 afgeronde ongevalsonderzoeken (n=11.249) en CBS.

RIVM

Jonge werknemers t.o.v. oudere werknemers

<https://lerenveiligheid.nl/jongeren>

Er is een analyse uitgevoerd van alle ernstige arbeidsongevallen uit de jaren 1998 tot en met 2014 die in de Storybuilder Database zijn opgenomen. De analyse bevat 5216 jonge werknemers, waarvan 91% man. 61% van jongeren was werknemer, 22% is uitzendkracht, 9% werkt als leerling/student en 6% als stagiair.

Er is weinig verschil in ernst van het letsel. Jongere werknemers hebben vaker wonden, oppervlakkige letsels en traumatische amputaties dan oudere werknemers, maar minder vaak botbreuken.

Top 5 achterliggende oorzaken arbeidsongeval jongere werknemer: waarom gaat het mis?

1. Competentie (+12,3%)
2. Materiaal (+3,6%)
3. Communicatie en coördinatie (+2,9%)
4. Plannen en procedures (+2,8%)
5. Ergonomie/Man machine interface (MMI) (+1,4%)

Wat valt op:

- Motivatie, betrokkenheid en alertheid, ondanks belangrijkste achterliggende oorzaak, slechts 1,2% verhoging bij jongeren (50, resp. 48,8). Deze categorie is echter wel een rest categorie die vaak geselecteerd wordt bij twijfel volgens RIVM.

De grotere rol van een gebrek aan competentie, communicatie en coördinatie, plannen en procedures wekt de indruk dat ervaring met het werk en ervaring met collega's een belangrijkere rol speelt bij het ontstaan van arbeidsongevallen onder jonge werknemers.

Top 4 verschillen rol van menselijk gedrag bij arbeidsongevallen jongeren:

1. Vergissing: op kennisniveau (+8,3%)
2. Taakuitvoering: verlies van concentratie/aandacht (uitglijder) (-4%)
 - Verlies van concentratie of aandacht bij de uitvoering van een specifieke taak waarbij het plan juist is (uitglijder)
3. Overtreding: situationeel (-2,7%)
 - Als gevolg van lokale omstandigheden zoals druk om de taak te voltooien
4. Vergissing: op procedureniveau (-2,1%)
 - Vergissingen waarbij routinematige handelingen (verkeerd) werden toegepast

Opvallend zijn de relatief kleine verschillen bij de volgende gedragingen:

- Taakuitvoering: iets vergeten (afdwaling) (+0,1%)
 - Vergeten om een (deel van) een taak uit te voeren
- Overtreding: routinematig (+0,3%)
 - Een in de organisatie gebruikelijke manier van werken werd gevolgd

Wanneer gekeken wordt naar de rol van menselijk gedrag, springt in het oog dat jongere werknemers veel vaker vergissingen maken op kennisniveau, terwijl ze minder uitglijders maken door verlies van concentratie in vergelijking met oudere werknemers. Daarnaast is het opvallend dat jonge werknemers minder vergissingen maken op procedureniveau en minder situationele overtredingen maken. Dit suggereert dat jonge werknemers trouwer zijn in het volgen van instructies en deze ook beter kennen.

Wat ongevalstypes betreft, valt het op dat jongere werknemers veel vaker contact hebben met bewegende delen van een machine (+7,8%).

[Jeugdige werknemers t.o.v. jongvolwassen werknemers \(zie extra html\)](#)

Op verzoek van de FNV heeft het RIVM aanvullend jeugdige werknemers (15 tot en met 17 jaar, n=837) vergeleken met jongvolwassen werknemers (18 tot en met 24 jaar n=4254). Als gevolg van de ongelijke verhoudingen wijken de cijfers van jongvolwassen werknemers relatief weinig af van de cijfers van jonge werknemers (15 tot en met 24 jaar). **De belangrijkste bevinding is dan ook dat de verschillen tussen jonge en oudere werknemers niet hoofdzakelijk veroorzaakt zijn door de jeugdige werknemers.**

Het blijkt dat jeugdige werknemers relatief vaker (vermoedelijk) permanent letsel hebben na een arbeidsongeval (+5,5%). Het aantal traumatische amputaties (verlies van ledematen) is voor jeugdige werknemers met een vergelijkbaar cijfer verhoogd (5,3%).

Wat oorzaken betreft valt op dat competentie een veel minder grote rol speelt bij jongvolwassen werknemers (-11,5%). Tegelijkertijd blijft de rol van competentie bij jongvolwassen medewerkers hoog in vergelijking met oudere werknemers (+10,4%).

Wanneer gekeken wordt naar de rol van menselijk gedrag, nemen met name de vergissingen op kennisniveau af bij jongvolwassen medewerkers (-4,7%) en het begaan van overtredingen licht toe, met name situationele overtredingen, als het gevolg van lokale omstandigheden zoals druk om een taak te voltooien (+2,8%). Dit kan komen door leeftijd, maar ook door de aard van het werk.

Wat ongeval types betreft, valt op dat jeugdige werknemers veel vaker een ongeval hebben door contact met bewegende delen van een machine (+9,7%).